9. ágúst 2022

Tekjuöflun ríkissjóðs
Fundur Þjóðhagsráðs 13. júní 2022

Stjórnarráð Íslands
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Mesta spenna á vinnumarkaði frá 2007

Spennan á vinnumarkaði fer vaxandi. Hún er nú sú mesta frá því fyrir hrun sem eykur líkur á miklum launahækkunum.

Hlutfall fyrirtækja sem býr við skort á starfsfólki

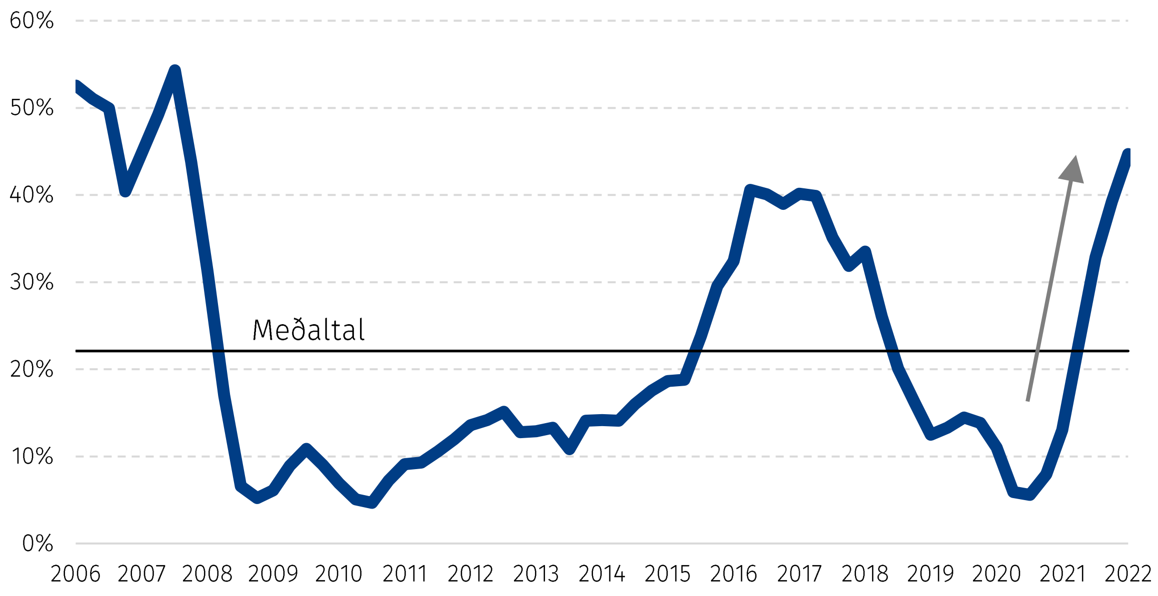

45%

fyrirtækja skortir starfsfólk

2007

Síðast jafn hátt hlutfall

Heimild: Seðlabanki Íslands.

Batinn hefur kynt undir verðbólgu

Óvissa er um það hversu hátt verðbólgan fer áður en hún hjaðnar. Raunveruleg hætta er á því að há verðbólga festist í sessi ef allir aðilar hagstjórnar róa ekki í sömu átt.

Flestallir flokkar vöru og þjónustu hækka umfram verðbólgumarkmið
12 mánaða verðhækkun í apríl

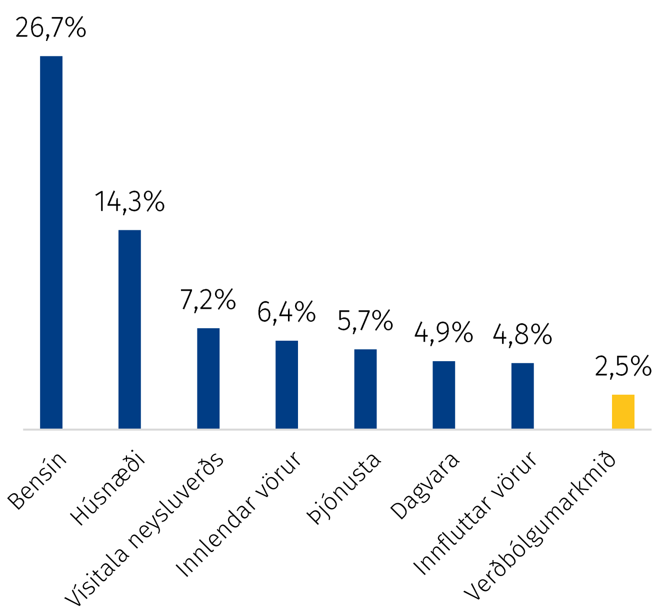

Verðbólguvæntingar vel yfir markmiði til lengri tíma

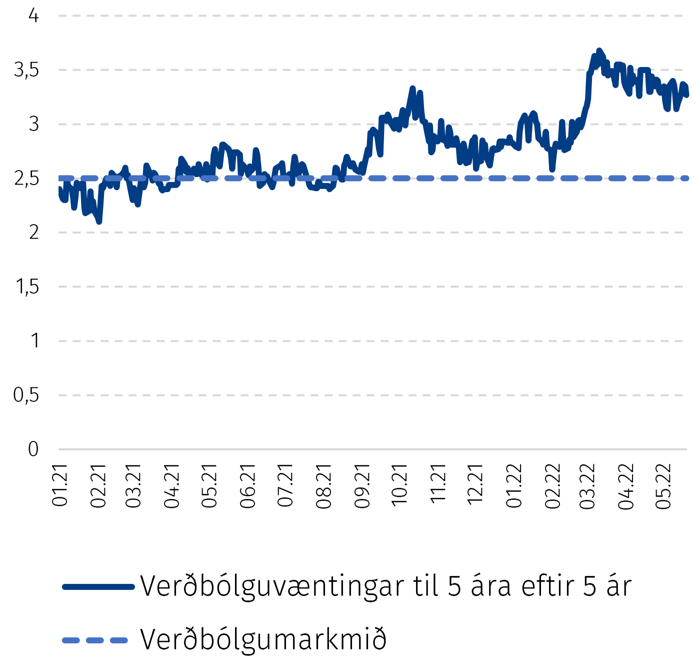

Heimild: Hagstofa Íslands.

Aðhaldsstig ríkisfjármála ekki mikið 2023

Að óbreyttu mundi aðhaldsstig ríkisfjármála minnka verulega árið 2023 þrátt fyrir að líkur á verulegri framleiðsluspennu hafi aukist.

Aðahald í ríkisfjármála minnkar verulega 2023
Breyting í hagsveifluleiðréttum frumjöfnuði ríkissjóðs

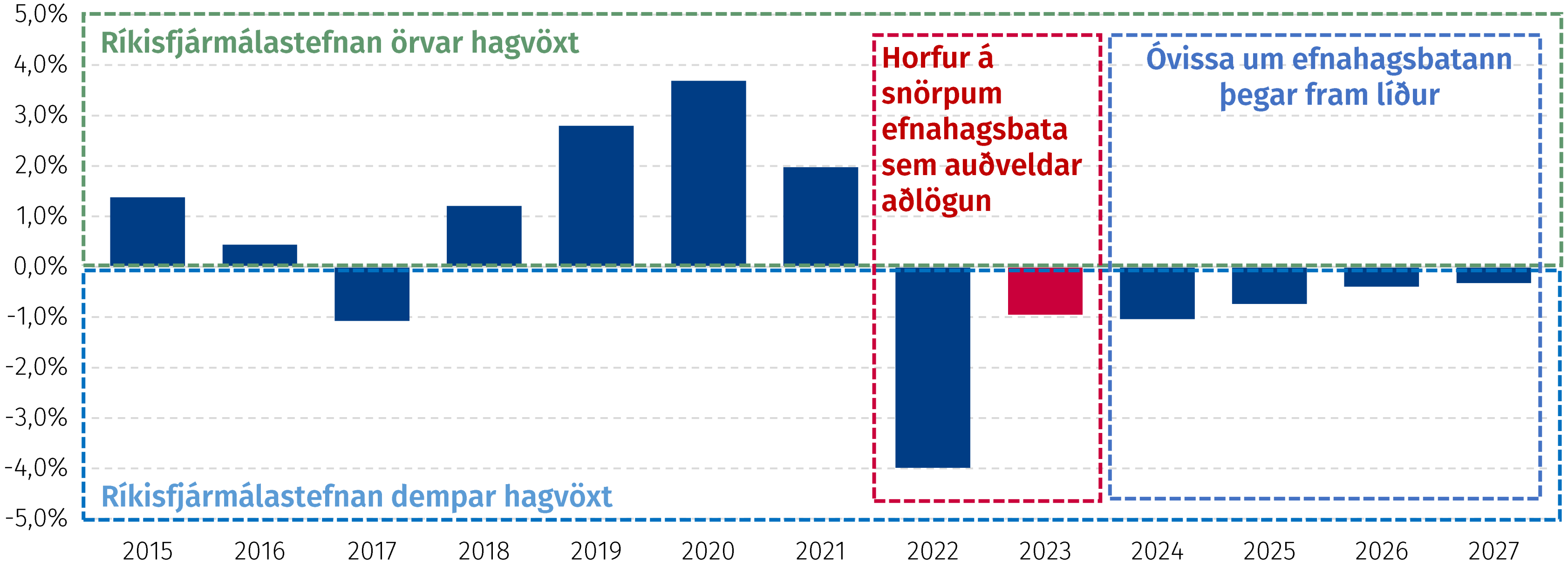

Enn mikill undirliggjandi halli á ríkissjóði

Miðað við fjármálaáætlun er undirliggjandi halli ríkissjóðs að undanskildum COVID-19 ráðstöfunum 80 ma. kr árið 2023. Hann þarf að minnka verulega.

Undirliggjandi halli enn 2,9% af landsframleiðslu árið 2023
% af VLF

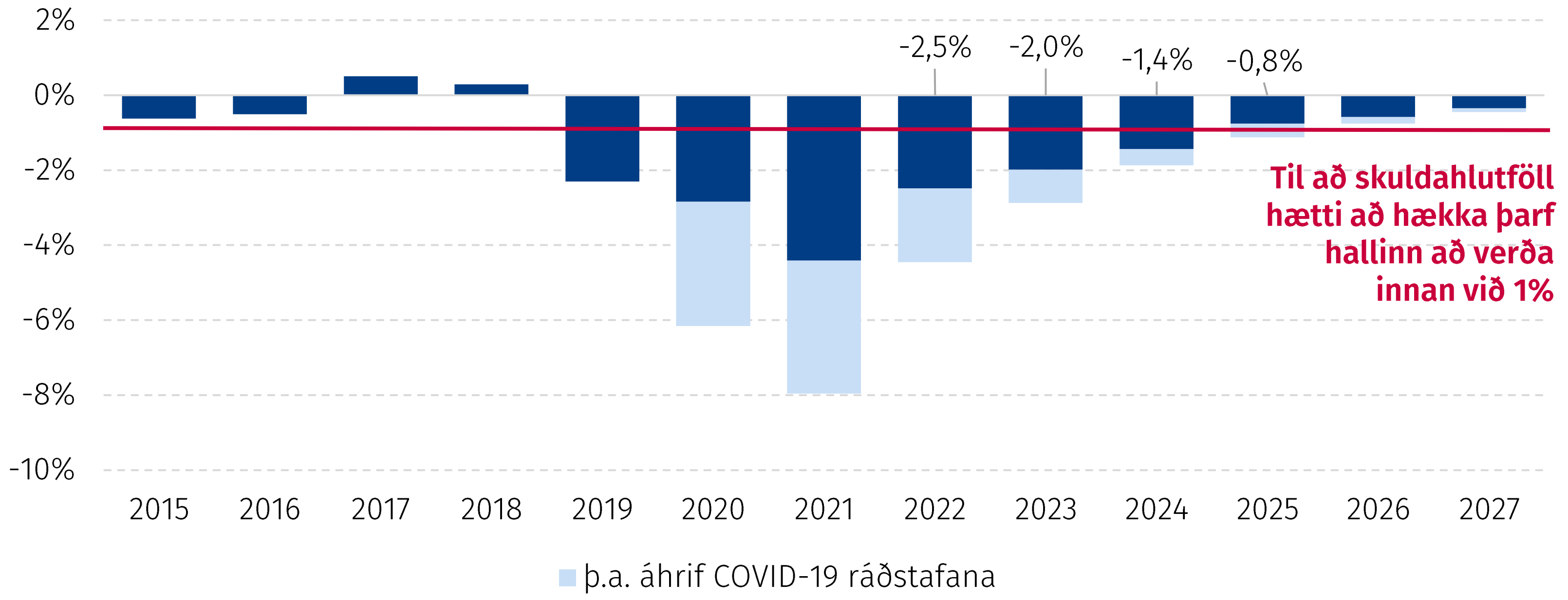

Auka þarf aðhaldsstig ríkisfjármála nú

Draga þarf markvisst úr halla hins opinbera á næstu árum - umfram það sem leiðir af auknum hagvexti og verðbólgu - vegna þess að:

I. ríkissjóður er að óbreyttu í nokkrum halla yfir hagsveifluna,
II. lækka þarf skuldir að nýju fyrir næsta áfall,

Nýta ætti uppsveifluna nú til að draga hraðar úr hallanum en stefnt hefur verið að til þessa vegna þess að:

I. Neikvæð efnahagsleg áhrif þess að draga úr hallanum eru mun minni í uppsveiflu en annars.
II. Líkur hafa aukist á nokkurri spennu í hagkerfinu til skemmri tíma og samdrætti þegar fram líður. Nýta þarf uppsveifluna til að búa í haginn.
III. Aukið aðhald ríkisfjármála dregur úr þörf fyrir vaxtahækkanir. Miklar vaxtahækkanir geta valdið efnahagslegum óstöðugleika í gegnum eignamarkaði og skammtíma ofstyrkingu krónunnar. Ef peningastefnan fær ekki næga aðstoð frá ríkisfjármálum gæti Seðlabankinn neyðst til að endurvekja innflæðishöft.

Tvíþættar efnahagsaðgerðir kynntar

Stuðningur við þau sem höllustum fæti standa kynntur í maí

I. Sértækur stuðningur frekar en almennar kostnaðarsamar aðgerðir.
II. Bætur almannatrygginga hækkaðar, húsnæðisbætur hækkaðar og sérstakur barnabótaauki greiddur.

Aðhaldsaðgerðir og tekjuöflun auka aðhald ríkisfjármála árið 2023:

I. Tekjuöflun.
II. Aðhald í útgjöldum.
III. Fjárfestingaráætlanir endurskoðaðar.

Svigrúm til hægfara útgjaldavaxtar útgjalda eftir mikinn vöxt frumgjalda frá 2016

Útgjaldaþróun ríkissjóðs 2006-2027

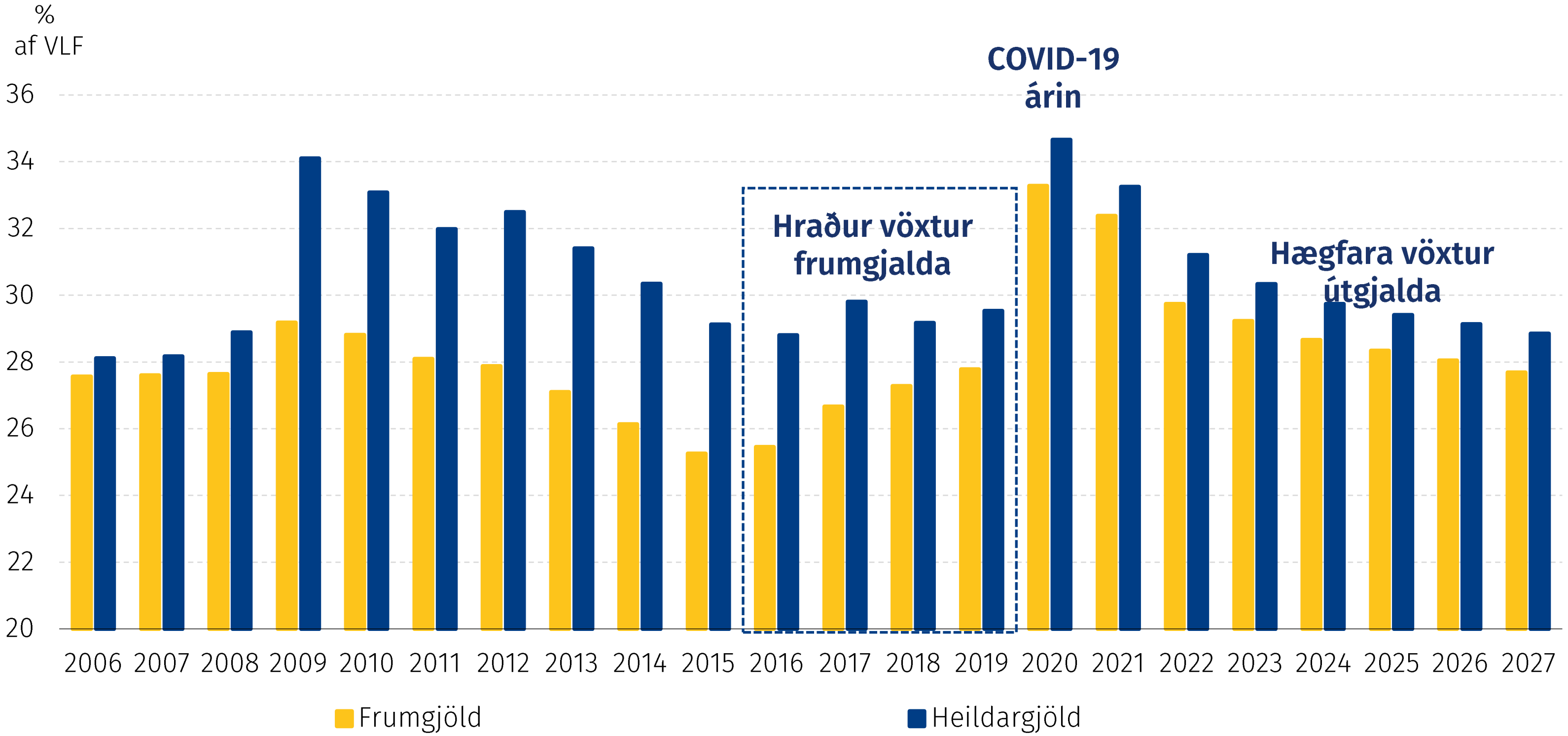

Umfang frumgjalda á árinu 2027 áþekkt umfangi áranna 2017-2019 en töluvert hærra en árið 2015

* leiðrétt fyrir óreglulegum og einskiptis liðum 2005-2018

Skuldir hins opinbera eru viðráðanlegar

Skuldir hins opinbera hafa hækkað úr 27% af VLF í árslok 2019 í u.þ.b. 40% í dag. Það er svipað hlutfall og var undir lok ársins 2016.

- Í lok fjármálaáætlunar er gert ráð fyrir að skuldir verði um 44% af VLF.

Brúttóskuldir hins opinbera á Íslandi eru í meðallagi í samanburði við önnur lönd í Evrópu en fjármagnskostnaður er hærri.

- Ýmsar eignir standa á móti skuldum (innstæður, hlutir í fyrirtækjum, veitt lán o.fl.)

Þótt skuldir hækki verða þær ekki háar í alþjóðlegum samanburði

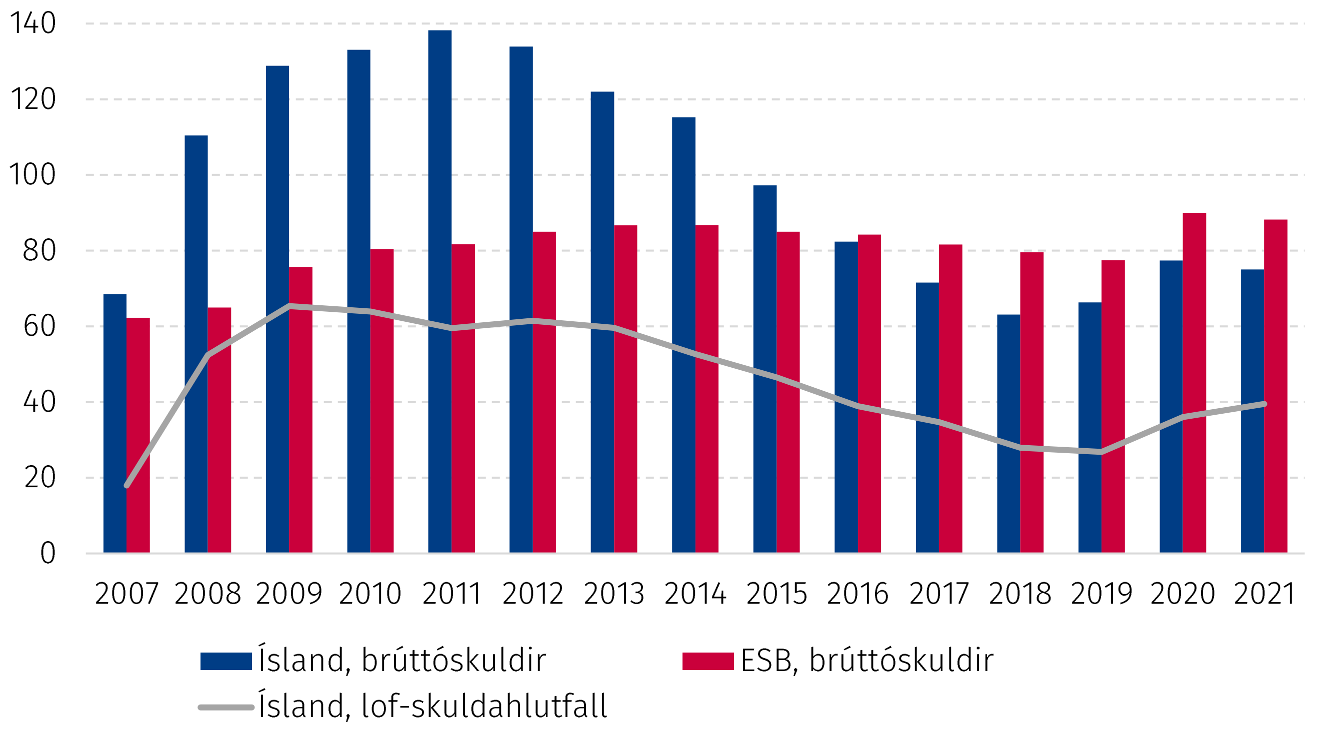

Aukin umsvif styðja við skattheimtu

Vinna þarf til baka minnkandi skatttekjur af ökutækjum og eldsneyti

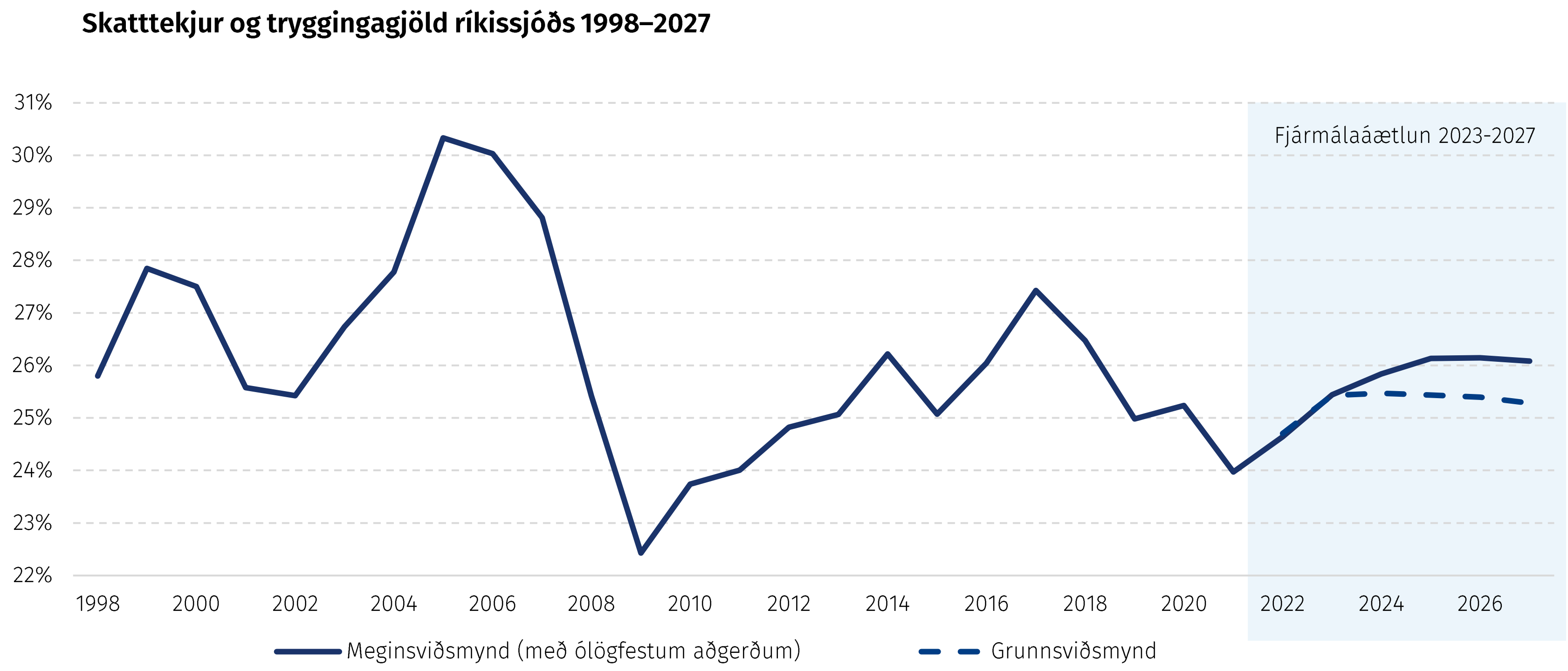

Meginsviðsmynd tekur með framtíðartekjuöflunarkerfi – heildarendurskoðun á skattlagningu ökutækja og auknar ívilnanir 2022 - 2023 vegna rafmagnsbifreiða. Grunnsviðsmynd sýnir ef ekkert verður gert.

Íslandi í fremstu röð í rafbílavæðingu með öflugum skattahvötum

28 ma.kr.

Skattastyrkir vegna kaupa á vistvænum bifreiðum frá 2012

Nýskráðar rafmagns- og tengiltvinnbifreiðar 2012-2022

Fjöldi og hlutdeild í nýskráningu fólksbifreiða

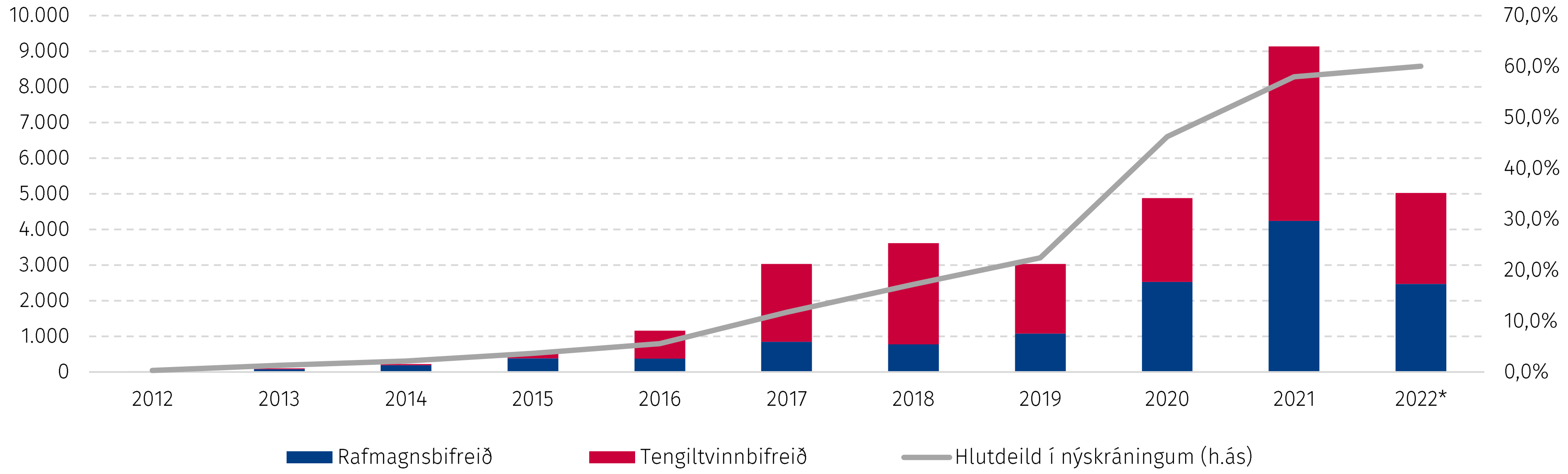

*Staðan 31. maí '22

Fjölgun vistvænna og sparneytinna bifreiða leiðir af sér minni skatttekjur

Vörugjald á hverja nýja fólksbifreið

Tekjur af vörugjaldi fólksbifreiða á hverja nýskráða fólksbifreið (þús.kr.)

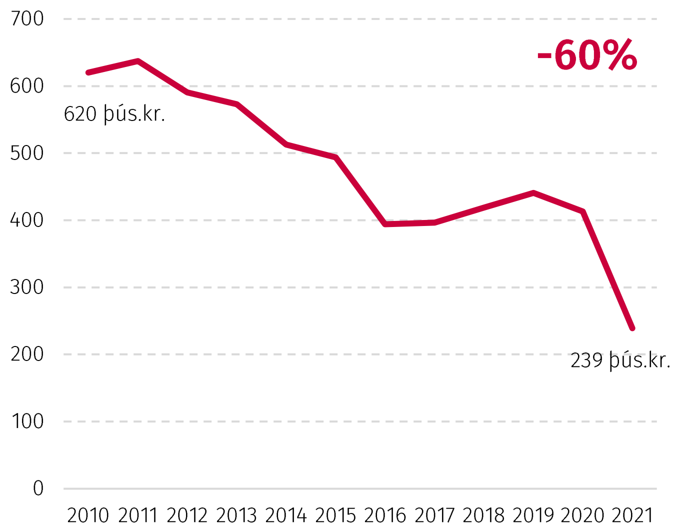

Á verðlagi ársins 2021

Bensín- og olíugjald á hverja bifreið í umferð

Tekjur af bensín- og olíugjaldi á hverja bifreið í umferð (þús.kr.)

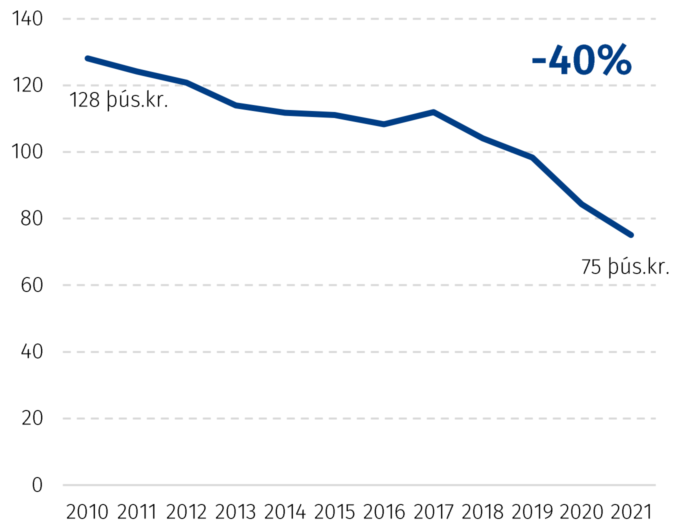

Á verðlagi ársins 2021

Bifreiðagjald á hverja bifreið í umferð

Tekjur af bifreiðagjaldi á hverja bifreið í umferð (þús.kr.)

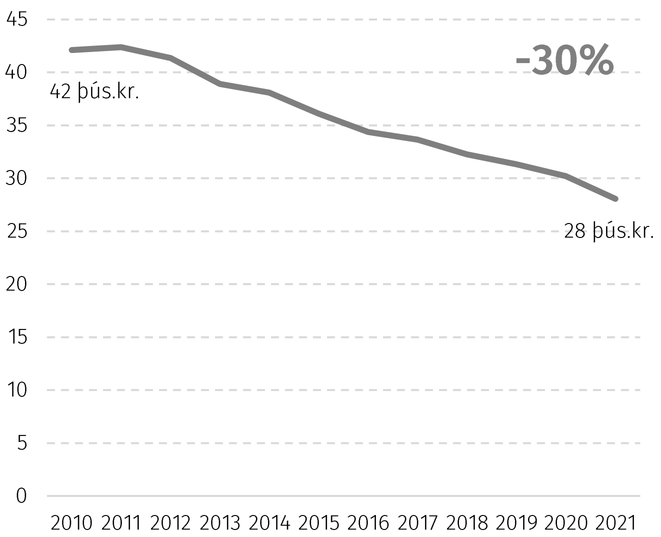

Á verðlagi ársins 2021

Fyrirhugað að tekjur af ökutækjum & eldsneyti verði færðar í áföngum í meðaltal áranna 2010-2017

Fyrstu skref kynnt í síðustu viku og koma til framkvæmdar 2023

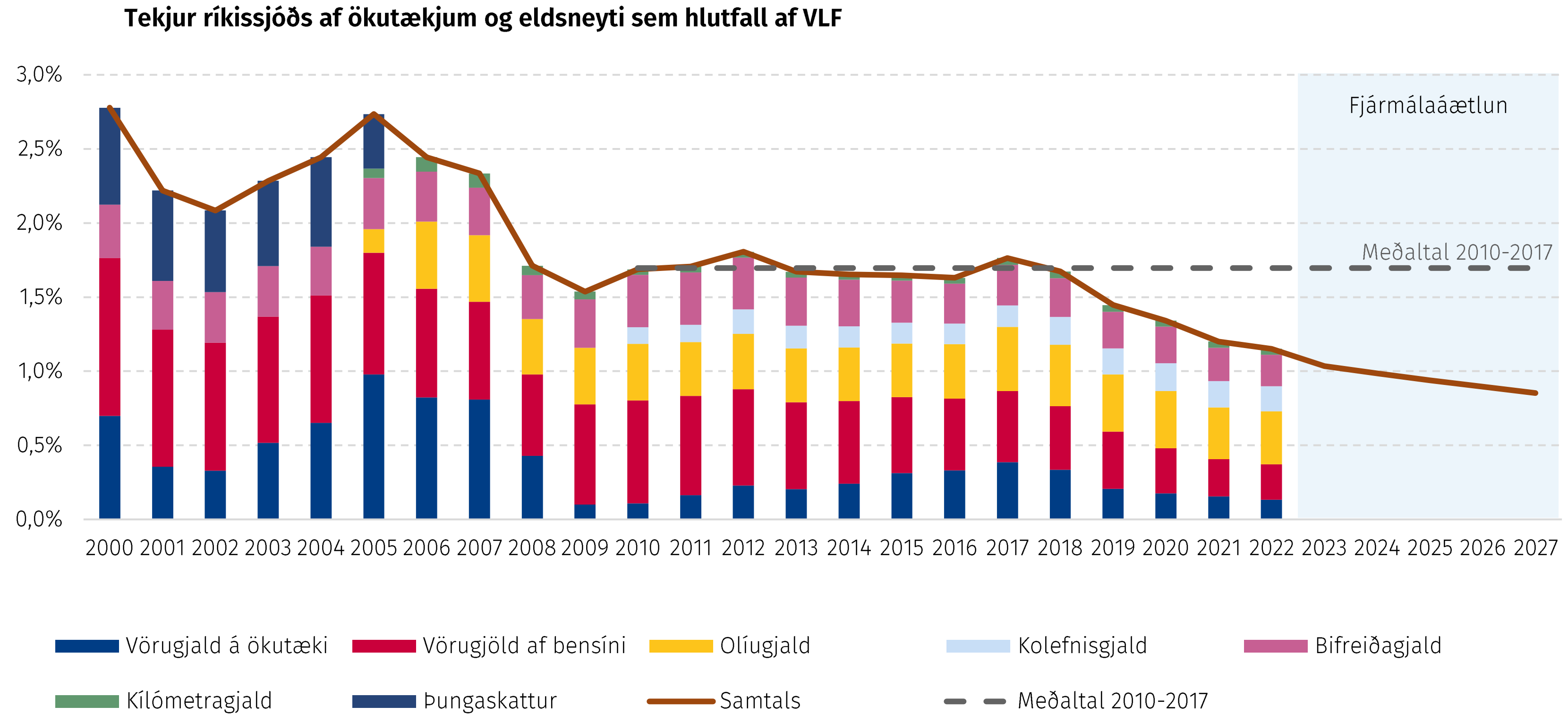

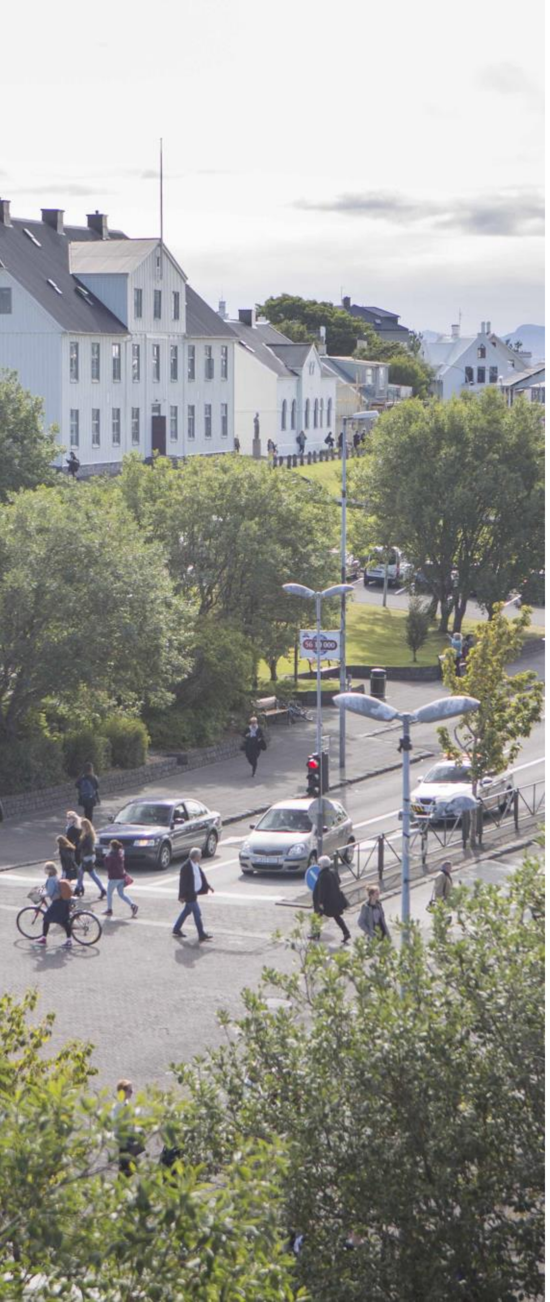

Skattlagning bifreiða endurspegli notkun

Skattlagning á notkun bifreiða taki mið af aflestri á kílómetrastöðu til skoðunar

Sérstök veggjöld fyrir notkun mannvirkja

Innleiðing á flýti- og umferðargjöldum á höfuðborgar-svæðinu og veggjöld um land allt til skoðunar

Miklir vaxtarmöguleikar í nýjum greinum

Greinar á borð við fiskeldi og tækni- og hugverkaiðnað styðja við hagvaxtarhorfur. Útflutningstekjur fiskeldis námu 36 ma. kr. í fyrra og vaxa enn stórum.

Mikill vöxtur í fiskeldi
Þúsund tonn af framleiddum fiski

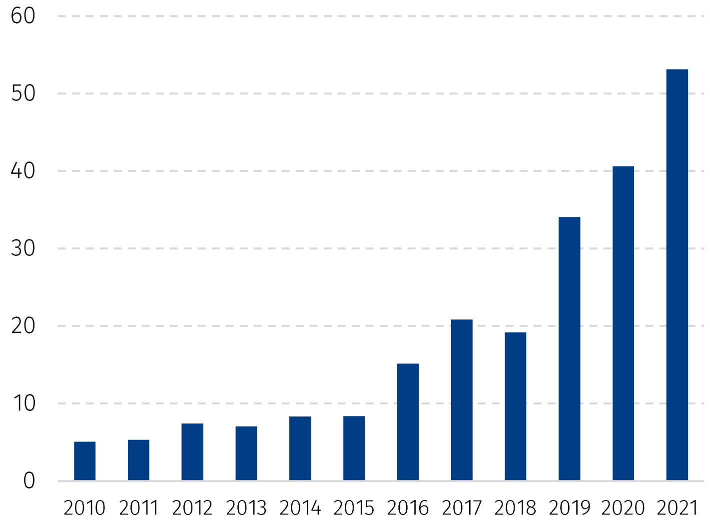

Mikill vöxtur sprotagreina eykur fjölbreytni útflutnings
Hlutdeild nokkurra flokka í heildarútflutningi

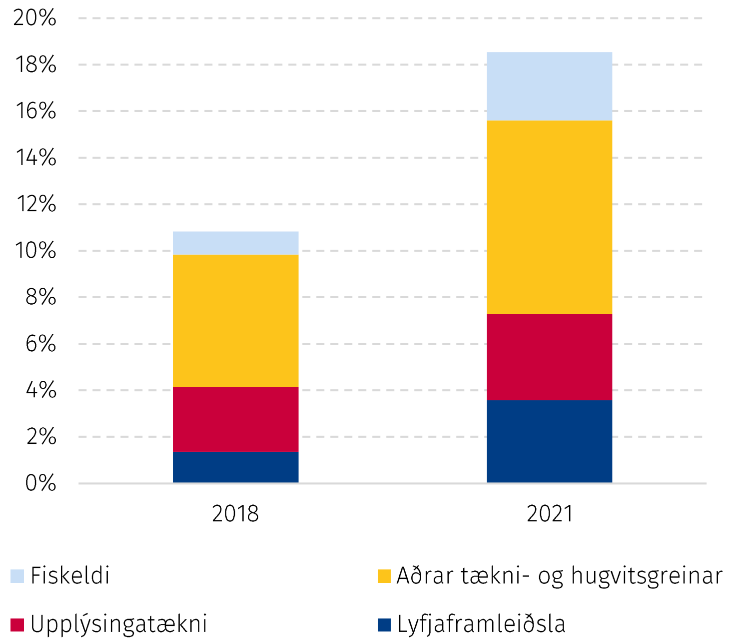

Aukinn framleiðni og meiri efnahagsumsvif án verðbólgu styðja við tekjur og getur ríkissjóðs til að sinna hlutverki sínu